

Dispvitationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 5. Refutatur quædam opinio contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

causas efficientes per se, & per accidens; aut Polycletem aliter esse causam statuar, & aliter statuarium scilicet Polycletem per accidens; & statuarium per se. De his plura Philosophi 2. Physic. & Suar. disp. 25. Metaphys.

24. His de Idea in communi præsuppositis. Quod ad diuinas attinet, Dico primo, conceptus directi & formales, quos Deus habet de omnibus & singulis operabilibus, ut talibus, secundum propriam cuiusque rationem & differentiam individualē, esse proprias ipsorum Ideas, Deo sufficientes ad dirigendam voluntatem in ipsorum effectione: qui conceptus, ut multi sunt virtualiter, ita & multe. Idea ratione diuersa: tot scilicet, quot sunt singula res operabiles, quarum omnium illi singulari notionem propriam in Deo præexistunt; & quatenus ad efficiendas ipsas possunt per se dirigere, sunt eorundem Ideas. Generum verò & specierum in abstracto, Deus Ideas non habet. Tum quia non sunt producibiles in abstracto: impossibile enim est nihil nisi singulare produci. Tum etiam quia Deus non habet notitias confusas, genericas aut specificas.

Dico secundo Deum, ut operetur per Ideas illas formales, seu conceptus rerum producibilium, non egere Idea obiectiua, seu obiecto cognito, quod imitari studeat: nec debere uti vel seipso, vel alio quouis, vel e exemplari cognita dirigente ipsum ad opus, ut artifices uti solent. Nam loco talis Idea, sufficit Deo perfectissima notitia, atque propria, & distincta cuiuscunque rei effectibilis: neque est opus ut Deus intueatur aliquid quod imitatur: id enim potius imperfectionis est, & indigentia cuiusdam, ob incertitudinem quā artifex potest aberrare ab eo quod vult efficere, aut illud minus perfecte concipere. Deus autem perfectissime facit id quod vult: neque eget aliā regula, quam seæ cognitionis.

25. Dico tertio, Deum tamen uti posse obiecto cognito, etiam creato, non quia sit necessitas: sed quia potest causalitatem exemplarem ei communicare. Potest enim uti seipso seu essentia sua, vel entitate, ut obiecto imitabili, quemadmodum ait S. Thom. q. 15. art. 2. corp. maxime quoad rationes eas, in quibus creatura Deo magis assimilatur, & etiam quædam imagines sunt iuxta illud Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Potest quoque uti aliqua similitudine externa, existente vel possibili: quod non magis est inconueniens, quàm Deum posse uti concuissis creatis finalibus, vel coefficientibus, ut sæpe videtur: sed ut ea utatur, non est opus.

Ex his collige Ideas diuinas pertinere ad scientiam Dei practicam, vel obiectiuam, si loquamur de Ideis obiectiuis: vel formaliter, si loquamur de Ideis formalibus, quæ sunt ipsæ cognitiones diuine rebus ut à se producibilibus.

SECTIO V.

Refutatur quædam opinio contraria.

Contra doctrinam præcedentem sentiunt Durand, in 1. dist. 36. q. 3. Scor. dist. eadē q. 4. Gabriel d. 35. q. 5. a. 2. cōcl. 4. qui eandem sententiam tribuit Ochamo initio eiusdem quæst. Aliacensis in 1. q. 6. art. 2. Bassol. d. 36. q. 2. a. 2. affirmantes res ipsas creabiles esse Ideas diuinas secundum esse quod habent, ut sunt à Deo conceptæ. Sed ille modus loquendi est à communi vsu & à veritate alienus. Non enim solet Idea dici res ipsa, quæ est faciēda, sed alia imitanda: Idque postulat ipsa definitio Ideæ, *Est forma quam effectus imitatur* &c. Res autem illa, sunt eadem ipsæ quæ fiunt: Deus enim id ipsum quod cognoscit, operatur; & non est aliud quod Deus videt, aliud quod facit: alioqui vel Deus non cognosceret directè & propriè id quod facit: vel acquireret nosam cognitionem ex operum suorum effectione, quod est fallum. Quare si id quod fit à Deo, & Idea secundum quam fit, debent esse diuersa, sicut debent, ut inter illa sit verè imitatio; necesse est id quod à Deo fit, non esse eadem, etiam prout est in eius cognitione obiectiue, ut loquuntur Auctores citati, quia non est aliud quod cognoscitur, & quod fit. Ad idem confirmandum Didacus Ruis. disp. 82. sect. 2. & 3. adducit multa sanctorum Patrum testimonia, quibus accedit communis consensus Theologorum, quorum plurimos citat sect. 2. num. 1. Addit etiam plures alias rationes, sed minus efficaces, quàm quæ à nobis allata est, sumpta ex ipsa definitione exemplaris, *Est forma quam effectus imitatur* &c. Obijciunt primò Durandus, & alij supra citati, definitionem Ideæ conuenire rebus ipsi creabilibus, quia sunt forma, seu obiectum à Deo cognitum, ad cuius imitationem, ex intentione agentis, producantur. Nam Deus tales intendit eas producere, quales præconcepit. Ergo ipsæ res creabiles sunt Ideæ.

Respondeo negando antecedens. Nam idem non fit ad sui ipsius imitationem, sed imitatio, quæ habet similitudinem, & magis requirit necessariò distinctionem realem. Quare rebus ipsi creabilibus non conuenit illa particula definitionis, *quam effectus imitatur.* Confirmatur, quia idea est exemplar & prototypum eius quod fit ad illius imitationem. Id autem quod fit ad imitationem exemplaris seu prototypi, est illius imago & similitudo. Atqui ex omnium consensu non est imago & similitudo, nisi inter autem realiter. Nam idem non est seipsum imago: & idem non est sibi ipsi similis sed plane idem.

Obijciunt secundo, eodem modo philo-

Non eget Deus Ideis obiectiuis: potest tamen illis uti.

D. Thom.

q. 15.

art. 2.

corp.

maxime

quoad

rationes

eas,

in quibus

creatura

Deo magis

assimilatur,

& etiam

quædam

imagines

sunt iuxta

illud

Genes. 1.

Faciamus

hominem

ad imaginem

&

similitudinem

nostram.

Potest

quoque

uti

aliqua

similitudine

externa,

existente

vel

possibili:

quod non

magis

est

inconueniens,

quàm

Deum posse

uti

concuissis

creatis

finalibus,

vel

coefficientibus,

ut sæpe

videtur:

sed

ut

ea

utatur,

non

est

opus.

Ex

his

collige

Ideas

diuinas

pertinere

ad

scientiam

Dei

practicam,

vel

obiectiuam,

si

loquamur

de

Ideis

obiectiuis:

vel

formaliter,

si

loquamur

de

Ideis

formalibus,

quæ

sunt

ipsæ

cognitiones

diuine

rebus

ut à

se

producibilibus.

Durand.
Scor.
Gab.
Bassol.
Allig.

Res crea-
biles non
sunt sui
ipsarum
Ideæ.

Ruis.

26.

Definitio
Ideæ, magis
illis appropi-
atur.

topiā dum esse de Ideis diuinis, quo de Ideis artificum. Sed artifices, habent pro Ideis res ipsasmet à se efficiendas mente præconcep-
tas, quæ sunt illis exemplar sufficiens ad dirigendam eorum operationem. Ideoque Aristot. 7. Metaphys. cap. 7. tex. 28. ait, san-
tatem in materia, fieri à sanitate in anima: id est sanitatem existentem in re, fieri ab eadem sanitate, vt mente præconcep-
ta, est Idea sui ipsius vt existentis.

Neque ar-
tifices ta-
les habent
Ideas.

Respondet primò, Artifices non habere pro Ideis res ipsasmet, quas efficiunt, ead-
em numero mente præconcep-
tas: neque enim res cognoscunt secundum suas differ-
entias individuales: vnde non possunt vnum
individuum ab alio planè simili discernere:
sed formare sibi aliquid idolum, siue in
mente solùm, siue in aliqua materia, ad cuius
similitudinem operentur, & ad quod in-
tuentes actionem suam dirigant. Secun-
dò, si artifices cog-
noscerent specialiter in
individuo, res à se efficiendas, sicut Deus
illas cognoscit, non haberent ipsam rationem
Ideæ, defectu distinctionis necessariæ inter
Ideam & Ideatum: sed in eo casu sola cognitio
rei efficiendæ. *Idea formalis*, vt forma
sufficiens ad dirigendam operationem. Quo
sensu intellige id quod ait Aristot. loco cita-
to, sanitatem in materia fieri à sanitate quæ
est in anima: id est, à conceptu sanitatis effi-
ciendæ, qui est in anima.

27. Obijciunt terriò: Illud est Idea, quo cog-
nito, & sublato quolibet alio obiecto cog-
nito, artifex potest agere: & quo non cog-
nito, non potest agere. Atqui si per im-
possibile Deus cognosceret solùm creaturas,
& non cognosceret suam essentiam, posset
agere. Contra verò, si cognosceret solùm
suam essentiam, & non cognosceret creatu-
ras, non posset agere. Ergo creaturæ ipsæ
sunt Ideæ, non autem essentia diuina.

Respondet primò, Maiorem intellectam
cum exclusione, *Illud solùm est Idea* &c. esse
falsam. Suprà enim ostendimus ipsam
quoque cognitionem directam operis fa-
ciendi esse Ideam. Secundò, non omne id,
quo cognito artifex potest agere, & quo non
cognito non potest, esse Ideam: sed vt terriùs
requiri vt effectus possit illud imitari ex in-
tentione agentis. Non potest autem imi-
tari, si idem sit. Terriò, esse impossibile
Deum cognoscere suam essentiam, absque
eodè cognoscat illam esse imitabilem à
creaturis, & potentem eas producere. Sicut
ex opposito Deus perfecte & comprehen-
siue cognoscendo creaturæ, non potest non
cognoscere illas esse factas suæ omnipoten-
tiæ, & veluti ritulos manantes ab infinito
& inexhausto essentia suæ. Quare
illa suppositio implicat in terminis.

28. Obijciunt quartiò: Idea est illud ad cuius
imitationem effectus producitur. Ergo vbi
non est perfecta ratio imitationis, non est
perfecta ratio Ideæ. Sed inter essentiam
diuinam, & creaturas, non est perfecta ra-
tio imitationis: ergo neque perfecta ratio
Ideæ. Minor probatur: quia in illis ipsis
perfectionibus, quæ dicuntur esse commu-
nes Deo & creaturis, vt esse, vivere, intel-
ligere, velle, est tantum cōuenientia analogi-
ca: adeoque non potest esse imitatio nisi ana-
logica & impropria. In alijs verò quæ Deo
non conueniunt formaliter secundum idem
nomen, & rationem communem analogi-
cè, vt vegetare, sentire, currere, esse cor-
porè &c. multò minus potest esse imitatio
propria & perfecta, imò nulla prorsus esse
potest: quia illud ratione cuius vnum est
Idea, & alterum est ideatum, id est, ad eius
imitationem productum, debent conuenire
formaliter secundum aliquam simili-
tudinem inter se. At hæc non ita conueniunt
cum essentia diuina; ergo &c.

Respondet ad rationem perfectam Idea
sufficere, vt possit perfecte dirigere artificem
in opere efficiendo ad eius imitationem. Li-
cet autem omnes & singulæ perfectione
creaturarum, sumptæ adæquatè vt sunt à
parte rei, distent infinite à perfectionibus
diuinis increatis & independentibus: essen-
tia tamen diuina, siue consideretur prout
est cognitio distincta & perfecta omnium
huiusmodi perfectionum creaturarum: siue
etiam prout est multipliciter imitabilis &
participabilis à creaturis pro gradu capacita-
tis, cuiusque est Deo sufficiens vt dirigat
eius operationem in producendis creatis
perfectionibus ad imitationem suæ essentia,
quantum & quatenus potest eius essentia à
creaturis participari. Nec obest quòd in
quibusdam sit tantum cōuenientia analogi-
ca, in alijs multò minor. Nam cognitio
dirigens operationem, dummodo perfecte
opus efficiendum exprimat, perfecte diri-
git: estque perfecta imitatio inter opus in
essendo, & cognitionem in representando,
id est, sit res prout eam repræsentat cognitio
esse faciendam: quamuis cognitio non con-
ueniat vniocè cum re quæ fit ad eius imita-
tionem: neque etiam sit inter illas conue-
nientia formalis in essendo, secundum ali-
quam similitudinem inter se, sed tantum sit
conformitas representationis cum re repræ-
sentata: quatenus cognitio repræsentat il-
lam sicuti est. Essentia quoque diuina vt mul-
tipliciter participabilis à creaturis, sufficiens
Deo tanquam exemplar obiectiuum in quod
intuens possit perfecte dirigere suam opera-
tionem, vt det creaturis eam participatio-
nem suæ essentia, cuius sunt capaces, & se-
cundum quam magis vel minus accedere
possunt ad perfectionem essentia diuina.
Hoc enim ipso quòd Deus cognoscit perfe-
ctissime suam essentiam continentem emi-
nenter & virtualiter quamlibet perfectio-
nem creatam, habet obiectum sufficiens,
quod intuens, possit producere quamlibet
perfectionem creatam, secundum id totum
quod eminenter & virtualiter in sua essentia
contineri videt.

Institabis, quia quamuis lux contineat emi-

29.
Quomodo
essentia
potest esse
Idea obiecti-
ua crea-
turarum.

INO
US
part
VI
U.

30.

neret & virtualiter calorem, non potest esse Idea producendi calorem. Ergo licet essentia diuina contineat eminenter & virtualiter creaturas, non potest esse Idea creaturarum. Ratio est, quia vtroque deficit similitudo. Respondeo lucem non posse esse Ideam producendi calorem, ei qui non perfecte cognoscit continentiam eminentiam caloris in luce, seu virtutem lucis ad producendum calorem. Secus autem illi qui perfecte cognoscit Deum autem perfecte cognoscit continentiam eminentiam creaturarum in sua essentia.

S. Thom.

Porro doctrinam supra traditam succulenter confirmat S. Thom. q. 3. de veritate art. 2. in corp. vbi sic habet: *Essentia Dei est Idea rerum, non quidem vt essentia, sed vt est intellecta.* (Id est non absolute sumpta, sed comparatiue ad res creabiles concepta.) *Res autem creata non perfecte imitantur diuinam essentiam. Vnde essentia non accipitur absolute ab intellectu diuino, vt Idea rerum, sed cum proportione creatura fienda ad ipsam diuinam essentiam, secundum quod desinit ab ea, vel imitatur eam. Diverse autem res diuersimode ipsam imitantur: & vnaquaque secundum proprium modum suum, cum vnicuique sit proprium esse distinctum ab altera. Et ideo ipsa diuina essentia cointellectis diuersis proportionibus rerum ad eam, est Idea vniuscuiusque rei.*

SECTIO VI.

Respondetur alijs aduersariorum argumentis.

31.

Contra id quod diximus sect. 1. non tantum essentiam diuinam vt imitabilem & participabilem a creaturis esse Ideam: sed & ipsasmet cognitiones diuinas de rebus vt operabilibus, opinatur Didacus Ruis disp. 82. sect. 6. & 7.

Ruis.

D. Thom. & SS. Patres non negant cognitiones diuinas esse Ideas.

Ac primo opponit quaedam loca D. Thomae, quorum aliqua tantum dicunt essentiam diuinam, vt imitabilem a creaturis, esse Ideam. Et haec nobis non obsunt: quia ex assertionem vnus non sequitur negatio alterius non impossibile cum illo: Id est ex eo quod S. Doctor affirmet essentiam diuinam vt imitabilem a creaturis esse ideam, male fertur ipsum negasse cognitionem quoque diuinam esse ideam. Alia videntur negare Ideas esse cognitiones, & restringere nomen Ideae ad obiectum cognitum vt imitandum. Cuiusmodi est quod ait S. Thom. quaest. 15. art. 2. ad 2. *Sapientia & ars significatur, vt quo Deus intelligit: sed Idea per quod Deus intelligit.* Quae oppositio B. Thomae non est bona, si Idea est id quoque quo Deus intelligit. Est autem id quo Deus intelligit formaliter, si est ipsa cognitio. Respondeo, oppositionem D. Thomae esse bonam eo sensu, quod sapientia & ars signifi-

cantur tantum vt quo Deus intelligit: sed ea verò significatur etiam vt quod Deus intelligit id est, sapientia, & ars, sumuntur tantum pro cognitione: Idea verò sumitur non tantum pro cognitione; sed etiam pro obiecto imitabili. Porro ideam sumi etiam pro cognitione ipsa, patet ex verbis D. Thomae proxime sequentibus eodem loco, quae nos paulò ante retulimus num. 19.

Opponit secundò aliqua Patrum testimonia. Praecipuum est illud Augustini lib. octoginta trium quaestionum q. 46. post medium, vbi de Ideis diuinis sic loquitur: *Haec rationes vbi arbitrandum est esse, nisi in ipsa mente Creatoris? Non enim extra se quicquam positum inuebatur, vt secundum hoc constitueret, quod constituerat: hoc enim opinari sacrilegum est.* Verum prima pars huius sententiae D. Augustini nobis potius fauet, cum ait has rationes esse in mente Creatoris. Melius enim & magis proprie id conuenit ipsis cognitionibus, quae sunt formaliter & secundum se in mente cognoscentis, quam obiectis quae non sunt in mente cognoscentis secundum se formaliter: sed tantum metaphoricè & improprie dicuntur esse obiectiue in mente cognoscentis id est, obijci eas cognitioni. Posterioris verò partis sensus est, nihil fuisse actu existens extra Deum, antequam mundum conderet, in quod Deus intueretur (vt solent artifices in exemplaria seu prototypa actu existentia, & oculis suis obuersantia) & secundum quod constitueret ea quae in mundi creatione constituerat: quod opinari sacrilegum est. Alia quae opponit ex eodem August. lib. 5. de Genesi ad lit. cap. 17. Dionys. cap. 5. de diuin. nominib. Clemens Alexandrino lib. 5. Stromatum, Euseb. lib. 11. de preparatione Evangelica cap. 11. & Maximo in Commentario Dionysij cap. 5. de diuin. nomin. tantum dicunt essentiam diuinam esse Ideam. Ex quo male inferitur ab aduersario cognitionem non esse Ideam. Quia, vt supra monui, affirmare vnum non est negare aliud, si non est cum illo impossibile. Ceterum ex mente Patrum Ideas esse cognitiones ipsas diuinas, quae ac essentiam vt imitabilem, patet ex Dionys. cap. cit. non longe à fine: vbi diuinas ideas vocat praedestinationes: praedestinatio autem est actus intellectus & voluntatis & Damasceno lib. de fide cap. 12. post med. vbi Dionysium imitatus Ideas appellat praedestinationes & imagines, quarum exemplum & expressio, id est, res per eas representata & expressa, in praedefinito tempore fit. Eandemque sententiam tribuit Platoni Cyrillus Alexandrin. lib. 2. contra Iulian. §. videtur, vbi sic ait: *Ideas interduum essentias, & per se subsistentes affirmat Plato: aliquando autem & cogitationes Dei definit.* Eodem sensu intelligi debet Clemens Alexandr. lib. 5. Stromat. §. Nam id quod sperat, cum sic ait: *Idea est Dei intelligentia, seu quod mente diuina intelligitur.* Potest enim particula, seu, diuine intelligi, ita vt sensus sit, Idea est siue Dei intelligentia, siue id quod